

Lietuvių kalbos ir literatūros olimpiada Lietuvos ir užsienio lietuviškų mokyklų mokiniam

9–10 klasės

Rajono (miesto) etapas

2017 m.

ATSAKYMAI

I UŽDUOTIS

1. Tai tautosakinės Edipo mito variacijos.
2. Sofoklio tragedija *Edipas karalius*.
3. Tragedijos siužetas interpretuoja vieną iš Antikos mitų. Tėbų karalių Lajų ir jo žmoną Jokastę orakulas kitados buvo įspėjęs, kad jiems gimsiąs sūnus užmušiąs tėvą ir vesiąs motiną, todėl gimusį sūnų Edipą tėvas atidavė tarnui, kad nužudytų. Tarnui vaiko pagailus ir atidavus sutiktam piemeniui, vaikas pakliuvo pas Korinto karalių Polibą. Užaugęs ir nuėjęs į Delfus teirautis savo likimo, jis išgirdo tą pačią žinią, kad užmušiąs savo tėvą ir vesiąs motiną. Bandydamas to išvengti Edipas pas savo tariamuosius tėvus negrižo. Leidęsis į kelionę, susitiko Lajų, tikrąjį savo tėvą, susiginčijo ir besigindamas jį nužudė, o vėliau vedė jo žmoną, tikrą savo motiną, tapo Tėbų karaliumi ir susilaukė vaikų. Po daugelio metų tiesa išaiškėjo. Edipo motina nusižudė, o didžiulę gėdą ir skausmą kenčiantis Edipas išsidūrė sau akis.
4. Herojus (sąmoningai arba ne) padaro nusikaltimą.

II UŽDUOTIS

1. Įvardis. Atsakymai gali būti įvairūs (pvz., *toksai, joksai, koksai, šioksai* ir kt.).
2. Daugiskaitos įnagininku. *Eila*.
3. Esamojo laiko padalyvis. Pusedalyvis *ragindami*.
4. Kad šis daiktavardis vartojamas daugiskaitine forma. Atsakymai gali būti įvairūs (pvz., *cukrus, pelenai, gripas, taukai* ir kt.).
5. Jie – trumpi ir nekirčiuoti.
6. Daiktavardžių vietininkai *dirvon, žemėn*. Atsakymai gali būti įvairūs (pvz., išreikšti daiktavardžių vienaskaitos vietininku; nurodo judėjimo kryptį; daiktavardžių vietininkai yra kilę iš senojo daiktavardžio galininko ir postpozicijos *-n(a)* ar *pan.*).

III UŽDUOTIS

1. Aitvaras.
2. Laumė.
3. Laima.

IV UŽDUOTIS

1. b)
2. b)
3. a)

V UŽDUOTIS

1. Kitokiu dvibalsių *ie, uo* tarimu. Patarmėse jie tariami trejopai: *ei, ou* (šiaurės žemaičiai), *é, o* (vakarų žemaičiai), *y, ū* (pietų žemaičiai).
2. Atsakymai gali būti įvairūs pvz., (Griškabūdis, Kudirkos Naumiestis, Šakiai). Ji artimiausia bendrinei lietuvių kalbai.
3. Atsakymai gali būti įvairūs: Pasvalys, Biržai, Pakruojis, Rozalimas, Šeduva, Raguva, Smilgiai ir kt.
4. Pietų ir dalis rytų aukštaičių (vilniškiai).
5. Rytų baltų. Lietuvių ir latvių kalbomis.
6. Aukštaičiai: Antanas Baranauskas, Konstantinas Sirvydas, Antanas Strazdas
Žemaičiai: Simonas Daukantas, Laurynas Ivinskis, Povilas Višinskis.

VI UŽDUOTIS

1. Sieja žodis *lūpos*. Frazeologizmai: 1. *lūpą atverti* – prabilti; 2. *lūpas užčiaupti* – nutildyti, versti tylėti; 3. *lūpose nešioti* – nuolat minėti; 4. *lūpų kraštu* – truputį; 5. *lūpas sergėti* – vengti daug plepėti; 6. *lūpą tampyti* – ruoštiis verkti;
2. *pradeda tampyti, traukyti; ima verkti* – suvestiniai tariniai. Sudaro (pagalbinio) veiksmožodžio asmenuojamoji forma ir bendratis.
3. Šalutinis sakiny *kad jis savo dievus nešioja ne lūpose, o širdyje*; papildinio sakiny.
4. Dalelytė. Ne, niekada.
5. Tose formose, kur *q* ir *į* kaitaliojasi su dvigarsiais *an* ir *in*. Atsakymai gali būti įvairūs, pvz., *kąsti (kanda), lįsti (lindo)*.
6. Saugoti. Iš būtojo kartinio laiko kamieno *sergėj-o*.
7. Atsakymai gali būti įvairūs: *lupti, perti, pliekti, čaižyti, daužyti* ir kt.

VII UŽDUOTIS

1. Palangos Juzė.
2. Siuvėjo.
3. Abu (c)
4. Žemaičių vyskupo.
5. Didaktinės prozos kryptis.

VIII UŽDUOTIS

1. Atsakymai gali būti įvairūs (pvz., teksto pateikimo vieta; visuomenei aktualus turinys; matomas siekis ne tik informuoti, bet ir įtikinti skaitytoją; šalia dalykinės informacijos vartojami epitetai, sustiprinantys vaizdą ir t.t.).
2. *Žūvinto, Čepėklių, Kamānų, Viešvilės, Kernavės, Vilniaus*.
3. *Moksliniam. Mokslas, mokyti*.